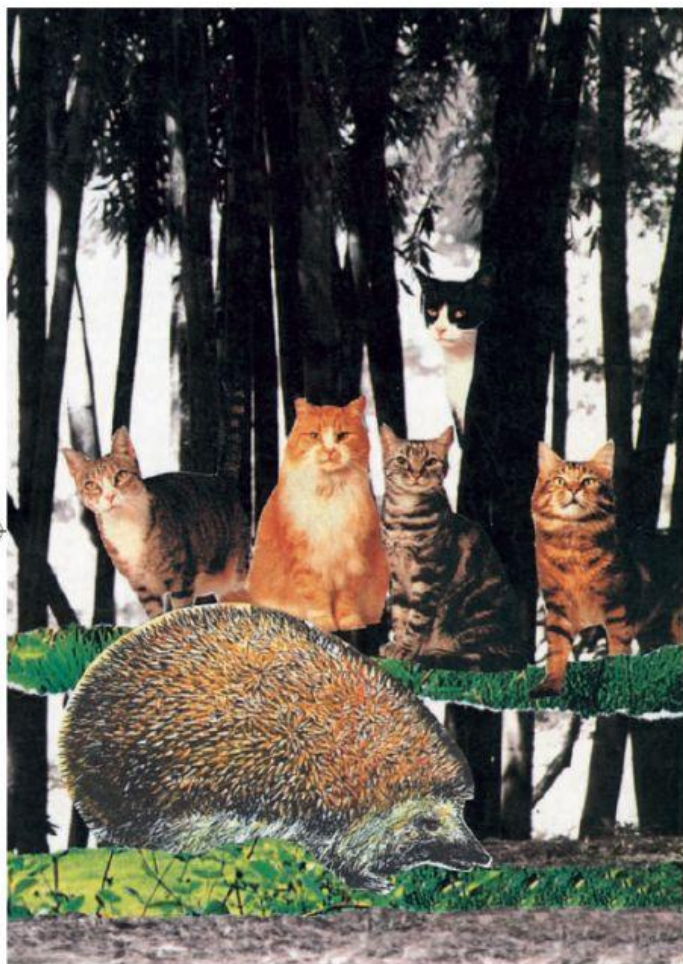

1

Ο φίλος μας το δάσος

Ο χρόνος κυλούσε παράξενα στο δάσος. Θρόιζε μαζί με τα πράσινα φύλλα της άνοιξης ή έπεφτε αργά μαζί με τις νιφάδες του χιονιού. Έσταζε από τα κλαδιά μαζί με τις σταγόνες της φθινοπωρινής βροχής ή χόρευε σαν διαμαντόσκηνη στις αχτίδες του καλοκαιριάτικου ήλιου. Κυλούσε μαζί με τη ζωή και γινόταν ένα μ' αυτή.

Υπήρχαν πλάσματα στο δάσος σαν τα Εφήμερα, τα μικρά έντομα που φτερούγιζαν πάνω από τα ρυάκια το Μάη και που ζούσαν μονάχα μια μέρα. Ήταν περίεργο όταν σκεφτόσουν πως μόλις και προλάβαιναν να δουν μια δεύτερη ανατολή, αν το προλάβαιναν κι αυτό. Υπήρχαν άλλα ζωάκια που ζούσαν πολλά ή λίγα καλοκαίρια και χειμώνες. Και τέλος, υπήρχαν οι πράσινοι γίγαντες, τα δέντρα, που κανένας δεν ήξερε πόσο ζούσαν. Τα ίδια το ήξεραν, αλλά τα δέντρα ένιωθαν τόσο διαφορετικά τον χρόνο!

Τα μικρά Εφήμερα όμως ζούσαν με τον τρόπο τους σε μία μέρα όσο ζούσαν τα δέντρα σε εκατοντάδες χρόνια. Μόνο ο ήλιος μετρούσε τη ζωή με αυγές και δειλινά. Τα πλάσματα του δάσους ήξεραν μόνο ότι ζούσαν μια ολόκληρη ζωή, και το τι μετρούσε ο ήλιος δεν είχε καμιά σημασία. Έτσι κι αλλιώς, ο ήλιος έλαμπε για όλα.

Το πόσο καιρό έμεινε ο Πορκιουπίνος, ο σκαντζόχοιρος, με τον Τιμ, τον σκίουρο, είναι ένα ερώτημα που μπορεί να ενδιέφερε μόνο τους ανθρώπους, αλλά οι άνθρωποι δεν ανήκαν στον κόσμο του δάσους. Τα

πλάσματα που ζούσαν εκεί δεν ήξεραν τα ρολόγια, αλλά, κι αν ακόμη τα ήξεραν, είναι σίγουρο ότι δε θα ενδιαφέρονταν γι' αυτά.

Υπήρχε η ώρα του φαγητού και η ώρα του ύπνου. Υπήρχε η ώρα που έκανε κρύο, ζέστη, που είχε βροχή ή αέρα. Και κάποτε έφτανε η ώρα που το κάθε πλάσμα χανόταν και οι γείτονές του δεν το ξανάβλεπαν ποτέ. Όλα αυτά ήταν φυσικά. Αλλά ο χρόνος που ξέρουν τα ρολόγια ήταν κάτι αφύσικο για το δάσος.

Γιώργος Μπόντης, *Λαμπερά αγκάθια*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004

ο φίλος μας το περιβάλλον

1. Ποια πλάσματα του δάσους συναντάμε μέσα στο κείμενο; Σε ποιες κατηγορίες χωρίζει τα πλάσματα του δάσους ο συγγραφέας ανάλογα με το πόσο ζουν; Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

--	--	--

Ο χρόνος

Όταν θέλουμε να δείξουμε στη γλώσσα μας πότε γίνεται κάτι, χρησιμοποιούμε πολλούς τρόπους.

▲ τους χρόνους των ρημάτων:

ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
Παρατατικός έγραφα	Ενεστώτας γράφω	Εξακολουθητικός μέλλοντας θα γράφω
Αόριστος έγραψα	Παρακείμενος έχω γράψει	Συνοπτικός μέλλοντας θα γράψω
Υπερσυντέλικος είχα γράψει		Συντελεσμένος μέλλοντας θα έχω γράψει

▲ επιρρήματα:

νωρίς, αργά, τώρα, ύστερα κτλ.

▲ φράσεις με προθέσεις:

σε λίγο, από καιρό, κατά το απόγευμα κτλ.

▲ χρονικές προτάσεις:

μόλις φτάσω..., πριν φύγω..., αφού έρθω... κτλ.

2. Βρείτε τις λέξεις, τις φράσεις και τις προτάσεις του κειμένου που φανερώνουν χρόνο και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

Επιρρήματα	Φράσεις με προθέσεις	Χρονικές προτάσεις

3. Κλείστε τα μάτια και φανταστείτε ότι είστε μέσα σ' ένα δάσος. Ποια φυτά και ποια ζώα υπάρχουν μέσα σ' αυτό; Διαλέξτε τους «ήρωές» σας, όπως ο Πορκιουπίνος και ο Τιμ στο κείμενο που διαβάσατε. Σκεφτείτε μια ιστορία. Για παράδειγμα, μια πυρκαγιά ξεσπάει και απειλεί το δάσος ή μια όξινη βροχή αρχίζει να πέφτει ή κάποιοι παράνομοι ξυλοκόποι κόβουν δέντρα. Τι θα κάνουν οι ήρωες της ιστορίας και τα άλλα πλάσματα του δάσους; Ο παρακάτω πίνακας θα σας βοηθήσει:

- Πού γίνονται τα γεγονότα;
- Πότε; (Στις φανταστικές ιστορίες και στα παραμύθια ξεκινάμε συνήθως με τη φράση «Μια φορά κι έναν καιρό...».)
- Ποιοι είναι οι ήρωες; (Μπορεί να είναι άνθρωποι, φυτά, ζώα κτλ.)
- Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισαν;
- Ποια λύση έδωσαν;

Χρησιμοποιήστε τις λέξεις, τις φράσεις και τις προτάσεις που βρήκατε και που φανερώνουν χρόνο.

ο φίλος μας το περιβάλλον

4. Στο κείμενο τα περισσότερα ρήματα βρίσκονται στον παρατατικό. Μπορούμε να κάνουμε την αφήγηση πιο ζωντανή βάζοντας τα ρήματα στον ενεστώτα, σαν να συμβαίνουν τα γεγονότα την ίδια στιγμή που μιλάει γι' αυτά ο αφηγητής. Συνεχίστε:

Ο χρόνος κυλάει παράξενα

[illegible]

Η φίλη μας η θάλασσα

άρθρο εφημερίδας:

Μεγάλη οικολογική καταστροφή στις ακτές της βόρειας Ισπανίας προκάλεσε η διαρροή πετρελαίου από το δεξαμενόπλοιο «Πρεστίζ», η οποία και συνεχίζεται.

Για μία από τις μεγαλύτερες οικολογικές καταστροφές της πρόσφατης ιστορίας κάνουν λόγο οι επιστήμονες, καθώς η διαρροή πετρελαίου συνεχίζεται. Ειδικοί επιστήμονες και τεχνικοί που πραγματοποιούν εναέριες περιπολίες είδαν μια νέα πετρελαιοκηλίδα μήκους τριών χιλιομέτρων και πλάτους ενός, ενώ διάσπαρτες κηλίδες ρυπαίνουν από την περασμένη Τετάρτη τις ισπανικές ακτές. Κοντά στο δεξαμενό-

πλοιο υπάρχει ακόμα μια πετρελαιοκηλίδα μήκους πέντε χιλιομέτρων. Ισπανοί αξιωματούχοι αναφέρουν ότι από τους 4.000 τόνους αργού πετρελαίου έχουν μολυνθεί 35 χιλιόμετρα ακτών, αλλά ενώσεις αλιέων κάνουν λόγο για 200 χιλιόμετρα.

Γίνονται μεγάλες προσπάθειες για να μη συνεχιστεί η καταστροφή, καθώς το πλοίο μεταφέρει πάνω από 70.000 τόνους πετρελαίου. Ο καπετάνιος του «Πρεστίζ» κρατείται στην Ισπανία κατηγορούμενος για καταστροφή του περιβάλλοντος.

Το δεξαμενόπλοιο είναι 26 ετών και έχει μονό τοίχωμα. Σύμφωνα με κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται σταδιακή κατάργηση των πλοίων αυτών.

εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, 19/11/02 (δίασκει)

άρθρο στο διαδίκτυο:

Πυρετώδεις προσπάθειες για να περιοριστεί η τεράστια καταστροφή του περιβάλλοντος στην Ισπανία μετά τη βύθιση του δεξαμενόπλοιου «Πρεστίζ» στα ανοικτά των βορειο-δυτικών ακτών της βρίσκονται σε εξέλιξη από την Τετάρτη με την τοποθέτηση πλωτών φραγμάτων, προκειμένου να προστατευτούν από τις πετρελαιοκηλίδες οι ακτές της Γαλιτίας, όπου χιλιάδες θαλασσοπούλια αργοπεθαίνουν βουτηγμένα στο πετρέλαιο.

ο φίλος μας το περιβάλλον

Το δεξαμενόπλοιο βυθίστηκε το απόγευμα της Τρίτης 12 Νοεμβρίου στα ανοικτά των Βορειοδυτικών ακτών της Ισπανίας, αφού το πρωί της ίδιας μέρας έσπασε στα δύο σε απόσταση 250 χιλιομέτρων από τις ακτές της Γαλικίας.

Η κινητοποίηση της ισπανικής και της πορτογαλικής κυβέρνησης για τον περιορισμό της ρύπανσης και τον καθαρισμό των ακτών είναι πολύ μεγάλη, ωστόσο εκφράζονται φόβοι ότι οι προσπάθειες δε θα πετύχουν, καθώς το «Πρεστίζ» μετέφερε συνολικά 77.000 τόνους αργού πετρελαίου και τουλάχιστον 10.000 τόνοι έχουν ήδη κυθεί στη θάλασσα.

Οικολογικές οργανώσεις προειδοποιούν ότι η καταστροφή θα είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή στις ακτές της Αλάσκας το Μάιο του 1989, όπου είχαν μολυνθεί 700 χιλιόμετρα ακτών.

www.flash.gr (διασκευή)

1. Διαβάστε προσεκτικά τα δύο άρθρα και απαντήστε:

- Τι συνέβη;
- Πού;
- Πότε;
- Ποια είναι τα αποτελέσματα, οι συνέπειες;
- Ποιος φταίει (ή τι φταίει) γι' αυτό που έγινε;
- Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζεται το πρόβλημα;

Βρείτε σε έναν χάρτη της Ευρώπης την περιοχή όπου βυθίστηκε το «Πρεστίζ». Τι θα γινόταν αν φυσούσαν νότιοι ή νοτιοδυτικοί άνεμοι; Ποιες χώρες θα είχαν τότε πρόβλημα;

2. Γράψτε σε 10 σειρές τις βασικές πληροφορίες που μας δίνουν τα δύο κείμενα χρησιμοποιώντας χρόνους του παρελθόντος:

Το δεξαμενόπλοιο «Πρεστίζ», που μετέφερε
έσπασε στα δύο και

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

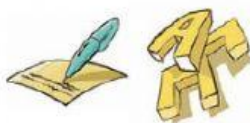
3. Στα παραπάνω κείμενα συναντάμε τις φράσεις **οικολογικές καταστροφές** και **οικολογικές οργανώσεις**. Το επίθετο **οικολογικός** σχηματίζεται από το ουσιαστικό **οικολογία**, που περιέχει την αρχαία ελληνική λέξη «**οίκος**», που σήμαινε «σπίτι», και το β' συνθετικό **-λογία** (από το «**λόγος**»). **Οικολογία** λοιπόν είναι η επιστήμη που ασχολείται με το «σπίτι» μας, το φυσικό περιβάλλον.

- Αντιστοιχίστε σωστά τις σύνθετες λέξεις με τα συνθετικά τους.
- Προσπαθήστε να δώσετε στο τετράδιό σας έναν δικό σας ορισμό για την καθεμία. Με τη βοήθεια του λεξικού σας δείτε τι καταφέρατε. Διορθώστε και γράψτε το σωστό όπου κάνατε λάθος.

Συνθετικά	Σύνθετη λέξη
οίκος + γένος	οικόσημο
οίκος + δομή	οικοτεχνία
οίκος + πεδίο	οικοτροφείο
οίκος + σήμα	οικογένεια
οίκος + τέχνη	οικοσύστημα
οίκος + σύστημα	οικόπεδο
οίκος + τρέφω	οικοδέσποινα
οίκος + δέσποινα	οικοδόμος

ο φίλος μας το περιβάλλον

4. Η Παιδική HELMEPA* είναι μια οργάνωση για την προστασία των θαλασσών και των ακτών της Ελλάδας, λειτουργεί με την εθελοντική συμμετοχή παιδιών - μαθητών σχολείων και έχει «ήρωα» το Γλάρο.

Ο Γλάρος δίνει το κεντρικό σύνθημα. Κι εσείς, σαν γνήσια γλαροπούλια, χωριστείτε σε ομάδες και δημιουργήστε συνθήματα για την προστασία της θάλασσας, των ακτών, των λιμνών και των ποταμών. Προσοχή στην ορθογραφία:

ΜΗ ΡΥΠΑΙΝΕΤ___

ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤ___ ΝΑ

ΜΗ ΡΥΠΑΙΝΕΤ___

ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤ___ ΝΑ

* www.helmepe.gr

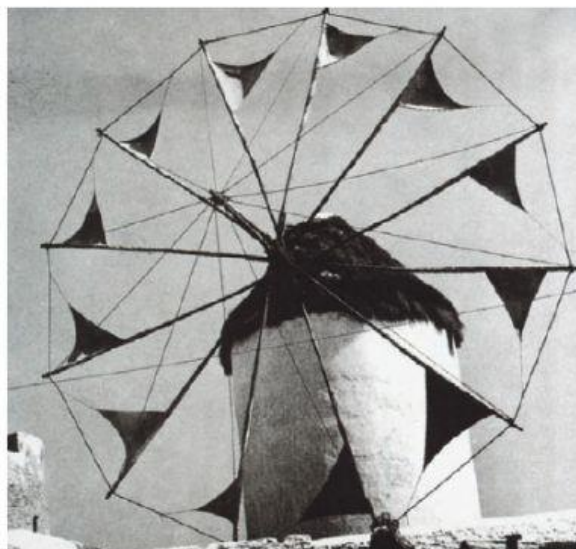

Ο φίλος μας ο άνεμος

Παλαιότερα, όποιος πλησίαζε με πλοίο στις Κυκλάδες τα πρώτα κτίσματα που αντίκριζε ήταν τα εκκλησιάκια και οι ανεμόμυλοι με τις φτερωτές τους, που ξεπρόβαλλαν κάτασπροι πάνω στα υψώματα. Οι νησιώτες αισθάνονταν ευλάβεια για τις εκκλησιές τους, όμως τα πιο αγαπητά τους κτίσματα ήταν οι ανεμόμυλοι.

Βγαίνοντας κάθε πρωί από τα σπίτια τους, έριχναν αυθόρμητα την πρώτη ματιά στη θάλασσα και τη δεύτερη στους ανεμόμυλους: «Αλέθουν οι μύλοι; Όλα καλά» σκέφτονταν.

Άνδρες και γυναίκες περνούσαν πολλές ώρες εκεί, ώπου να ετοιμαστεί το αλεύρι τους. Έτσι, έγινε ο ανεμόμυλος ένα κοινωνικό κέντρο, όπου συζητούσαν τα προβλήματα και τα νέα του χωριού, αντάλλασσαν αστεία και πειράγματα, έκαναν ακόμα και προξενιά. Στη σκιά του ανεμόμυλου μαζεύονταν οι κοπέλες το απόγευμα με τα εργόχειρά τους και οι νέοι τα βράδια οργάνωναν γλέντια.

Συγκρίνοντας τον ανεμόμυλο με το καράβι, οι νησιώτες έδιναν την πρώτη θέση στον ανεμόμυλο, επειδή το καράβι δεν ταξίδευε με τις φουρτούνες και, μόλις συναντούσε κακοκαιρία, κατέφευγε σε λιμάνι. Αντίθετα, ο ανεμόμυλος, χτισμένος σε ανεμόδαρτη τοποθεσία, αντιμετώπιζε ανέμους και καταιγίδες.

Συγκρίνοντας επίσης τον μυλωνά με τον καπετάνιο, θαύμαζαν περισσότερο τον πρώτο: ο καπετάνιος οδηγούσε το σκάφος του πρίμα με τον αέρα*, ο μυλωνάς όμως ανέμιζε πάντα κόντρα* τα πανιά της φτερωτής. Οδηγώντας το πλοίο του σε λιμάνι, ο καπετάνιος ψύχαζε, γιατί δεν κινδύνευε πια. Ο μυλωνάς δεν ξέγνοιαζε ποτέ, ούτε μέρα ούτε νύχτα, είτε δούλευε ο ανεμόμυλος είτε όχι, γιατί οποιαδήποτε στιγμή μπορούσε να πάθει ζημιά από κακοκαιρία.

Ο καπετάνιος είχε το πλήρωμά του βοηθό και συμπαραστάτη σε κάθε δύσκολη περίπτωση, ενώ ο μυλωνάς κατάμονος πάλευε με τα ξεσπάσματα του καιρού.

Στις Κυκλάδες λειτούργησαν περισσότεροι από εξακόσιοι ανεμόμυλοι. Πρόκειται για αριθμό μοναδικό στον κόσμο. Ο ανεμόμυλος προσαρμόστηκε στις πατροπαράδοτες κατασκευαστικές συνήθειες του κάθε νησιού. Ο κυκλαδίτικος είχε πάντοτε έναν πέτρινο πύργο με στέγη από ξύλινο σκελετό και επένδυση από χόρτο και η κατασκευή του ήταν δύσκολη και πολυδάπανη, όσο και ενός μεγάλου ιστιοφόρου.

Ανεμόμυλοι, Εκπαιδευτικά προγράμματα Υπουργείου Πολιτισμού

* πρίμα με τον αέρα: έχοντας ευνοϊκό άνεμο

* κόντρα: αντίθετα στον αέρα